

Naja Mikkelsen (1949–2025) in memoriam

AF: ANTOON KUIJPERS, JOHNNY FREDERICA OG HENRIK HØJMARK THOMSEN

Antoon Kuipers [aku@geus.dk], Johnny Fredericia [jfr@geus.dk], Henrik Højmark Thomsen [hoejmarkthomsen@gmail.com], De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, Øster Voldgade 10, 1350 København.

Kuipers, A., Fredericia, J. & Thomsen, H.H.: Naja Mikkelsen (1949–2025) in memoriam. Geologisk Tidsskrift 2025, side 33–34. ISSN 2245-7097, København.

Naja Mikkelsen, maringeolog, polar- og klimaforsker ved GEUS er gået bort d. 28. marts 2025.

Selv for hendes nærmeste kolleger var hendes død yderst uventet og har været svært at tro på. I en længere periode havde hun nogle dage følt sig virkelig træt og uden energi, og kræftdiagnosen fik hun først kort tid før sin død.

Naja havde arvet sin interesse og begejstring for Grønlands is og sne fra sin navnkundige farfar, polarforsker Ejnar Mikkelsen, som var en rigtig eventyrer fuld af energi og med et liv fuldt af udfordringer.

Dette gælder også Naja's liv, sprudlende af aktivitet og idéer. Grønland var hendes barndomsland, hvor hendes barnevogn havde stået. Med hendes interesse for naturen, og udsigt til et senere arbejde i tæt kontakt med naturen, valgte hun et studie i geologi, som hun i 1975 afsluttede med specialeeksamen ved Københavns Universitet (KU). I de efterfølgende år specialiserede hun sig i maringeologi, bl.a. under et ophold ved Scripps Institute of Oceanography, California, og i 1978 fik Naja sin Ph.D. grad ved KU.

Naja begyndte sin faglige karriere med deltagelse i jordartskortlægningen, men hendes hovedindsats rettede sig snart mod maringeologi og klimaforskning. Naja var meget fagligt engageret og deltog i utallige undersøgelser af havbundskerner fra Nordatlanten og Grønland.

Hun har haft en aktiv og inspirerende rolle ved det europæiske Konsortium for Ocean Drilling Program (ODP), og talrige andre internationale og nationale organisationer. Hendes foretrukne faglige arbejde var dog aktivt at deltage i planlægningen og gennemførelsen af talrige ekspeditioner til søs og til lands, de fleste af dem i Grønland og i de øvrige Arktiske områder.

Naja deltog også i den del af Galathea 3 ekspeditionen, der undersøgte miljø- og klimaændringer

omkring Grønland. Hun har arbejdet ud fra teltlejlre på den drivende havis i Polarhavet, og har også været på togt under varmere himmelstrøg i Stillehavet, det Indiske Ocean, og det Sydkinesiske Hav. Under disse ekspeditioner har hendes begejstring for naturen, klima, og historien altid været en stærk inspiration for de andre togtdeeltagere. Naja var derfor også et naturligt medlem af De Kvindelige Eventyreres Klub, som hun værdsatte højt.

Naja i Østgrønland i 2008, om bord på den tremastede skonnert Activ.

Naja er forfatter og medforfatter til mere end 150 videnskabelige afhandlinger, og hun elskede at formidle og har holdt mange spændende foredrag. Gennem talrige foredrag og indslag i radio og TV formidlede hun sin store viden om Grønland og Arktis, og hun øste også af familiens dybe engagement i polarforskningen, der begyndte med hendes farfar Einar Mikkelsens og oldefar Gustav Holms ekspeditioner. I respekt for familiens mangeårige indsats i Arktis, opkaldte Forsvaret i 2009 et søredningsfartøj, tilhørende inspektionsskibet Einar Mikkelsen, efter Naja, og det var Naja selv, som svang champagneflasken ved dåben.

Naja har også været medlem af det britiske forskningsråd ('NERC') og det norske forskningsråd. Fra 2006 til 2009 var hun videnskabelig rådgiver for EU-kommissionen, hvor hun sammen med andre forskere var med til at prioritere EU's forskning. Og i 2010 blev hun vicepræsident for International Arctic Science Committee. Naja lagde også et stort arbejde i nomineringsdokumentet for det første Verdensarvsområde i Grønland – Ilulissat Isfjord – som GEUS udarbejdede med Naja som projektleder, og som siden blev formidlet i en smuk bog.

Hun kombinerede sin begejstring for Grønlands natur med en lige så stor interesse for Grønlands historie. I denne forbindelse var Naja's nysgerrighed især rettet mod spørgsmålet, hvad der var sket med Nordboerne, og hvordan mødet mellem de europæiske hvalfangere og Inuit har påvirket den grønlandske kultur. Naja var fagligt aktiv til det sidste, og en af hendes sidste publikationer fra 2025, hvor hun er medforfatter, handler om Nordboernes eventuelle ansvar for en tiltagende sandflugt på grund af deres landbrug.

Naja var meget engageret i uddannelsen af de unge forskere og fik etableret 'for-forskerskoler', så interesserede fra gymnasiet kunne prøve feltarbejde og derigennem blive inspireret til at fortsætte i Arktisk forskning. Hendes forelæsninger, ved flere års maringeologiske kurser på Skalling Laboratoriet ved KU, var altid et uforglemmeligt lyspunkt for de deltagende studerende. Hun gjorde tillige en særlig indsats for at give de Ph.D. studerende på GEUS vejledning, gode netværk og tryghed, og hun var indtil det sidste en højt værdsat kollega i Afdelingen for Glaciologi og Klima ved GEUS og en del af institutionens emeritus team.

Naja blev 76 år. Æret være Najas minde. Hun vil blive savnet.